

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Славянски филологии

Специалност: Българска филология (код и наименование)

.....
Магистърска програма: (код и наименование)

.....
.....

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

(код и наименование) *Софокъл: Античността и нейното наследство*

Преподавател: гл. ас. д-р Богдана Паскалева

Асистент:

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	
	Семинарни упражнения	30
	Практически упражнения (хоспитиране)	
Обща аудиторна заетост		30
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа с ресурси	
Обща извънаудиторна заетост		60

ОБЩА ЗАЕТОСТ	90

Кредити аудиторна заетост	1
Кредити извънаудиторна заетост	1
ОБЩО ЕКСТ	2

№	Формиране на оценката по дисциплината¹	% от оценката
1.	Workshops (информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	30 %
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	
9.		
10.		
11.		
12.	Изпит (алтернативно: устен или курсова работа)	70 %
Анотация на учебната дисциплина:		
Курсът предвижда разглеждането на цялостното запазено творчество на Софокъл, т.е. всички седем трагедии, които ще бъдат разпределени в няколко тематични групи. Трагедиите ще бъдат четени в превод на български език и анализирани поотделно. Успоредно с това ще бъдат въведени и развити знания за античното общество, античната култура и литература, съставляващи картината на културно- и литературноисторическия контекст, в който възниква и се развива Софокловото творчество. Това включва знания за античния театър като специфична институция на античното общество и култура; за античната трагедия в перспективата на теорията на литературните жанрове; както и за античното общество като социална структура, чиито специфики са тясно обвързани с възникването и развитието на трагедията и театъра. Не на последно място, ключов аспект от предвижданата аналитична перспектива към трагедиите на Софокъл ще се отнася до наследството на античността в модерната европейска култура. По този начин общите знания за Античността ще бъдат развити въз основа на евристично-аналитичния подход към текстовете на един представителен за епохата автор. Целта на курса е преди всичко надграждане над знанията, добити от задължителната дисциплина “Антична литература” или “Антична и		

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

средновековна литература”, с акцент върху онези аспекти от знанията за античната литература, които не могат да бъдат засегнати или не могат да бъдат достатъчно добре развити в рамките на задължителния уводен курс. Курсът предвижда и посещение на Софийския археологически музей, където ще бъдат разгледани ценни артефакти от Гръко-римската епоха по българските земи, които да допринесат за добиване на по-добра представа за античната култура чрез работа с конкретен визуален материал.

Предварителни изисквания:

Предварителните изискванията са свързани с най-обща ориентация в литературно- и културноисторическото развитие на Европа и с общи познания за основните исторически периоди. Необходими са умения за филологическа работа с художествен и нехудожествен текст, т.е. анализ на художествен текст и работа с вторична литература. Курсът не предполага познания по чужди езици, но такива познания биха били от полза.

Курсът е подходящ за всички студенти по филология, които имат минимум един завършен семестър.

Очаквани резултати:

На финала на курса се предвижда по-добро познаване от страна на студентите не само на личността и творчеството на Софокъл, но и на античната култура и литература като цяло. Постигането на тези резултати е ключово за по-нататъшното обучение на студентите филолози в дисциплините по западноевропейска литература, славянски литератури, руска класическа литература и руска литература на 20 в., както и по всички дисциплини, засягащи българската литература и култура. По-доброто познаване на античната традиция в литературата ще повиши разбирането на всички последващи стадии и форми в развитието на литературите в Европа, доколкото античната култура без всякакво съмнение представлява един от фундаментите на европейската култура изобщо (наравно с културата на християнска Европа). Работата с конкретни текстове, на свой ред, ще повиши уменията за филологически анализ у студентите.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	Увод: Античен театър: история, структура, обществени и политически функции; Мястото на жанра трагедия в античната поезия; Теоретични рефлексии върху трагичното.	2
2	Трагедия и мит: взаимоотношения; Основни понятия на трагичното: трагически конфликт; трагическа ирония; трагическа вина; Критическа рефлексия върху понятийния апарат.	2
3	Трагедия и политика: животът на полиса и мястото на трагедията в него.	2
4	Софокъл. “Трахинянки”: митът за Херакъл.	2
5	Софокъл, трагедиите от Троянския цикъл. “Филоктет”: трагедия на болката; предателството в етически и политически план.	2
6	Софокъл, трагедиите от Троянския цикъл. “Аякс”: проблемът за лудостта.	2
7	След Троянската война. “Орестията” на Софокъл: “Електра”: интерпретацията на проблема за майцеубийството.	2
8	Тиванските трагедии: структура, особености, митологични образци и интерпретации;	2
9	“Едип цар” – структура, особености, източници; интерпретации: Едип и същността на трагическото; въпросът за същността на човека като въпрос за знанието.	2
10	“Едип цар” и неговите интерпретации: политическа теория; психоанализа.	2
11	“Едип в Колон” – забравената трагедия: зрение, видимост, фасцинация; проблемът за видимото и невидимото и визуалната култура на Античността.	2

1 2 .	“Антигона” - структура, особености, източници. Проблемът за същността на трагическото II; въпросът за същността на човешкото II.	2
1 3 .	“Антигона” – животът и смъртта, човешкото и божественото; психоанализа II.	2
1 4 .	Наследството на античната култура: европейски и български прочити	2
1 5 .	Античност и съвременност: заключителна дискусия	2

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Античната трагедия: периодизация, проблеми, характеристики
2	Трагедия и мит: взаимоотношения и исторически трансформации
3	Трагедия и политика: мястото на трагедията в културните практики на древното общество
4	Трагедията в теоретичните разсъждения на древните автори: Платон, Аристотел, Лонгин
5	Софокъл: обща периодизация и характеристики на творчеството му
6	Трагедията във възгледите на авторите от Модерната епоха
7	Трагедията на Софокъл и тяхната рецепция в Модерността: общи положения и автори
8	“Трахинянки”: сюжет и особености; отношение с мита за Херакъл
9	Троянският цикъл и трагедията “Филоктет”: сюжет и особености; политически импликации;
1 0	Троянският цикъл и трагедията “Аякс”: сюжет и особености; политика, реторика, психология;
1 1	Троянският цикъл и завръщането на героите: “Електра”: сюжет и особености, проблемът за майцеубийството в интерпретацията на Софокъл
1 2	Тиванският митологичен цикъл в интерпретацията на Софокъл; структура и особености на тиванските трагедии; периодизация.
1 3	“Едип цар”: сюжет, проблеми, особености; възможни интерпретации в контекста на античната култура.
1 4	“Едип цар”: рецепция в Модерността; мястото на трагедията в модерното европейско мислене
1 5	“Едип в Колон”: сюжет, проблеми, особености; възможни интерпретации.
1 6	“Антигона”: сюжет, проблеми, особености; възможни интерпретации.
1	“Антигона”: рецепция в Модерността.

Библиография

Основна:

- Софокъл, Трагедии, прев. Александър Ничев, БАН, С. 1956; НК, С. 1982.
 Софокъл, Антигона, прев. Николай Гочев, Проектория, С. 2014.
 Софокъл, Антигона, прев. Пенчо Славейков, ИК Скорпио, С. 2010.
 Софокъл, Едип цар, прев. Гео Милев, С. 1925, 1940, 1947, 2001, 2002.
 Софокъл, Едип цар, прев. Александър Балабанов, С. 1911 – 1939.
 Платон, Държавата, прев. Ал. Милев, НИ, С. 1981.
 Платон, Държавата, прев. Г. Гочев, НБУ, С. 2015.
 Аристотел, За поетическото изкуство, прев. Ал. Ничев, НИ, С. 1975.
 Аристотел, Поетика, прев. Г. Гочев, Изток-Запад, С. 2016.
 Лонгин, За възвишеното, прев. Ив. Генов, НИ, С. 1985.
 Овидий, Метаморфози, прев. Г. Батаклиев, НК, С. 1974, 1981.

Допълнителна:

- Богданов, Богдан, История на старогръцката култура. Теоретичен поглед, НИ, С. 1989.
 Богданов, Богдан, От Омир до Еврипид. Студии и анализи по старогръцка литература, Народна просвета, С. 1971, 1993, 2001.
 Вернан, Жан-Пиер, Индивидът, смъртта, любовта. Аз и другият в Древна Гърция, прев. Н. Панова и др., НБУ, С. 2004.
 Вернан, Жан-Пиер, Мит и мислене при древните гърци, прев. Л. Радоилска, Критика и хуманизъм, С. 1998.
 Лесинг, Г. Е., Лаокоон, или За границите на живописата и поезията, прев. Ив. Атанасов, НИ, С. 1978.
 Манчев, Боян, Логика на политическото, Изток-Запад, С. 2012.
 Николчина, Миглена, Смисъл и майцеубийство, УИ, С. 1997.
 Ницше, Фридрих, Странникът и неговата сянка, прев. Е. Лазарова, в: Съчинения в 6 т., т. 2, Захарий Стоянов, С. 2006.
 Ницше, Фридрих, Раждането на трагедията от духа на музиката, прев. Х. Костова-Добрева, НИ, С. 1990.
 Радев, Огнян, Лекции по антична култура, Макрос, Пловдив 2018.
 Спасова, Камелия, Събитие и пример при Платон и Аристотел, ЛВ, С. 2012.
 Съдбата на Едип – българските маршрути. Материали от уъркшоп (18 май 2010), съст. Клео Протохристова, Светла Черпокова, Стефка Видева, УИ „Паисий Хилендарски“, Пловдив 2011.
 Традиция, литература, действителност, съст. Б. Богданов, НИ, С. 1984.

- Фройд, Зигмунд, Тълкуване на сънищата, прев. И. Владимирова, Евразия, С. 1993, 1994.
- Хегел, Г. В. Ф., Лекции по естетика и философия на изкуството, т. 1 – 2, Изток-Запад, С. 2004.
- Butler, Judith, *Antigone's claim. Kinship between life and death*, Columbia UP, New York, 2012.
- Foucault, Michel, *On the Government of the Living. Lectures at the Collège de France 1979 – 1980*, ed. Michel Senellart, transl. Graham Burchell, Palgrave MacMillan, New York, 2014.
- Heidegger, Martin, *Hölderlins Hymne der Ister (Gesamtausgabe 53)*, V. Klostemann, Frankfurt a.M., 1993.
- Lacan, Jacques, *Le séminaire de Jacques Lacan. Livre VII, L'éthique de la psychanalyse*, Ed. du Soleil, Paris, 1997.
- Lacoue-Labarthe, Philippe, “Œdipe comme figure”, in: *L'imitation des modernes (Typographies II)*, Galiée, Paris, 1986, 203 – 225.
- Snell, Bruno, *Die Entdeckung des Geistes. Studien zur Entstehung des europäischen Denkens bei den Griechen*, Claassen Verlag, Hamburg, 1955.
- Starobinski, Jean, *Tois fureurs*, Gallimard, Paris, 1988.
- Vernant, Jean-Pierre, Pierre Vidal-Naquet, *Mythe et tragédie en Grèce ancienne*, François Maspero, Paris, 1972.

Дата: 27.11.2018

Съставил: Богдана Паскалева